

1 Timoteo

Mamabũinore soyũiyebu Pablo b́acu ũi toivaicõjeiye báquede mamayoca paperayocare Timoteo b́acure. Pablo b́acu judíovacacu b́acuvacari, Jesús ũi yávaiye méne beorĩ soyũicõjeimũ marejaquémavũ, soyũsũyũ ũi yávaiye méne judíova ãmevũre, judíova ne jũ abe boje ũi soyũiyede. Lucas b́acu soyũrejaquemavũ Pablo b́acũ borore Hch 7:57-8:1, 9:1-31, 13:1-28:31, aru Timoteo b́acũ borore Hch 16:1-3, 17:13-16, 18:5, 19:22, 20:4. Pablo b́acũ toivaicõjeiyede ũre toivacaipõescu b́acure diyocare, javede toivaicõjenejaquemavũ areyoca caipũsarũare paiyoca ũi paperayoca sũiyocare Majerasũ Jũmenijicũ yávaiye mamaene soyũitucubo jívũ. Diyocare toivaicõjeniburu yójiõoi, toivaicõjenejaquemavũ Tito b́acure, aru no yóbove yoca bũojaiyocare yóbocayocare Timoteo b́acure. Pablo b́acu soyũrejaquemavũ ũre toivacaipõescu b́acure aipe ũi toivacaquiye báquede diyocare. Toivaicõjenejaquemavũ diyocare ãniũjũ bácarõre 63 d.C., ũi sũede Macedonia ãmicũrijoborõi.

Pablo b́acu toivaicõjenejaquemavũ diyocare parũre ñacũyũ Timoteo b́acure ũi ũmei (1:12-19, 4:1-16, 6:11-21), aru dajocare ñaicõjesũyũ ñ mácsure Éfesocavũre ne bueino jáve ãmene (1:3-11, 6:3-10), aru soyũsũyũ ñ mácsure aipe ñaiye jaũrõre Jesúre jũ aivũre coreipõevare aru náre cañateipõevare máre (3:1-16, 5:1-6:2), aru aipe ñaiye jaũrõre Jesúre jũ aipõevare ne mearore jíyede Jũmenijicũre (2:1-15).

*Pablo ñi meaicõjeino Timoteore
(Hch 16.1-3)*

¹ Yũ, Pablo, toivaicõjeivũ apesũre iyoca pa-perayocare. Yũbu Jesús ñi yávaiye méne beorĩ coyũicõjeimaracasũ. Jũmenijicũ meadaibi majare. Aru Jesucristo napini corede daibi majare caiye iye ñi mearo đacaquiyede. Ne coyũicõjeimũtu yũ Jesús ñi yávaiye méne. ² Mũ, Timoteo, yũ meaicõjeivũ mũre. Jãve jímacũre páyũbu mũ, mi jũ aiye boje Jesúre. Majeracsũ Jũmenijicũ, maje jabocsũ Jesucristomaque, mearo đacajacsũĩ mũre bojecsũbeda ñi me boje. Aru cõmaje ãroje jájacũĩ mũre. Aru torojũĩ csũre đajacsũĩ mũre cãrijimescũva.

Pablo ñi bueicõjemeno boro ãmene

³ Đajacsũ mũ yóre ji coyũiye báquere mũre ji mũiyede Macedonia ãmicũrijoborõi. Yũ mauteicõjesacsũ mũre Éfeso ãmicũriĩmaroi, mi dajocare đaquiyere ayũ arevũ nócavũre ne bueiyede jãve ãmene maje bueiyede jocarĩ. ⁴ Coyũicõjemejacũ náre ne coyũino mácarõre aru ne ãrũriduiyede néñescuva mácsavũ ne ãmiá coapa. Ne nóre đaiyede, jẽniari jáđama ne bajumia ye majibevũva cainũmũ. Ne nóre đaiyede, coreóvaivũ bũojabema na Jũmenijicũi ũđõre náre ne đarãjiyede, yóre jaũđõre náre jũ aivũ baru Jesúre. ⁵ Đaicõjebasũ náre ji coyũiyere, ne ũrãjiyere ayũ arevũre me ne dápiaiyeque “Voropatebevũ yũ”, ne arĩ dápiaiyeque aru jãve ne jũ aiyeque Jesúre. ⁶ Ƴbenita ina põeva yóre đabema na. Quéнора coyũivũbu ũbenina. ⁷ Bueiyũrivũbu na Jũmenijicũi đaicõjeiyede ñi coyũiye báquede Moisés básũre.

Ҫbenita coreóvabema ne baju ne coyuiyede aru aipe aiyede ne bueniduiyede máre majidivure.

⁸ Coreóvaivabu maja méne Jūmenijicai đaicōjeiyede ũi coyuiye báquede Moisés bácure, pōeva ne coreóvaru aipe teni Jūmenijicai coreóvare đaiye báquede diede. ⁹ Coreóvaiye jaivn pōevare aipe teni Jūmenijicai coreóvare đaiye báquede iye đaicōjeiyede. Jūmenijicu coyurejaquemavn iye đaicōjeiyede Moisés bácure, jǎđovacayn dieque pōeva ne āmeina teiyede. Que baru ina pōeva boropatebevare Jūmenijicai jǎinore, ne jn aipe boje Jesúre, jaubevn náre iye đaicōjeiye. Quénora ina āmeina teivure iye đaicōjeiyeque Jūmenijicu jǎđovaimi ne āmeina teiyede.

Āmeina teivn ne đaiye nópe paiyebu. Námu Jūmenijicai đaicōjeiyede jn abeni đabevn. Puedabevnabu Jūmenijicure, āmeina đaivn. Námu Jūmenijicai vbemara aru yurivn Jūmenijicure máre. Námu boarǐ jaravnavn népacure, aru népacore, aru arevare máre. ¹⁰ Námu curivn arevnque némarebucvna āmevnque, aru ũmavn āmeina đaivn ne baju arevn ũmavnque. Námu űnavavn pōevare, jǎnavjn náre yebacavnure. Námu borocurivn aru “Coyucayntu jǎve”, ne arǐburu yóbore borocurivn. Jūmenijicu jǎđovaimi ũi đaicōjeiyeque caiye iye đare đaiyede corv āmenore iye bueiye méne jocarǐ.

¹¹ Aru bueivn yn iyede jǎvene, coyuyv Jūmenijicai yávaiye me pñeno baju méne, pōeva ne majǎnajiyepe ayv aipe Jūmenijicu meadayvare náre. űai Jūmenijicu meacv baju jǎri coreicōjeimi yvare aru bueicōjeimi yvare ũi yávaiye méne.

Pablo ñi torojmede jíno Jãmjenijicure ñi cõmaje ãroje jáiye boje

(Hch 8.3; 9.4-5)

¹² Yũ torojmede jíyũbu maje jabocũ Jesucristore, ñi jáiye boje yũre yópe ñi urõre ñayũre. Que baru epeibi yũre, ji memecaquiyepe ayũ úre. Aru parũre ñaibi yũre, ji buequiyepe ayũ ñi yávaiye méne. ¹³ Yópe mearo ñacaibi yũre javede, ãmeina úre yávayũ bácurca, cujurĩ ñájine ñayũ bácurca úre jũ aivũre, aru maucũvacũ bácurca úre. Ubenita Jãmjenijicũ cõmaje ãroje járejaquemavũ yũre, ji que ñaiye boje caiye iyede coreóvabecũre, ji jũ abe boje Jesúre cãreja. ¹⁴ Aru Jãmjenijicũ pũeno urarõ mearo baju ñacarejaquemavũ yũre. Uĩ mearo ñacaiye boje yũre bojecũbeda, caride yũ jũ ayũbu Jesucristore aru uvũ yũ úre.

¹⁵ Jãvetamu iye. Que baru jũ aiye jaũvũ caivũre iyede. Jesucristo darejaquemavũ ijãravũ, meadacũyũ ãmeina teivũre. Aru yũrecabu ãmeina teivũcacũ bácur ãmecũ baju caivũ pũeno. ¹⁶ Ubenita Jãmjenijicũ cõmaje ãroje járejaquemavũ yũre, Jesucristo ñi jáðovaquiyepe ayũ aipe ñi napino urarõ pðevare. Napinejaquemavũ yũre, ãmecũ bajure caivũ arevũ ãmeina teivũ pũeno, ji jũ aquiyepe ayũ úre. Que teni jáðovaimi ñi urarõ napinore ina ji yóbocavũ úre jũ aivũ, ne cũvarãjiyepe ayũ jãravũ cũiméjãravũ baquinóre, ne jáiyede ñi meadaiye báquede yũre, ãmecũ bajure.

¹⁷ Ñai maje jabocũ, cainũmũa jaboteyũre caivũre, pueðarãjarevũ úre aru mearore jíñajarevũ úre máre. Urecabe arũcũ cainũmũa. Urecabe maje jãmemũ.

Aru úrecabe Jūmenijicū cūinácūra. Quédecabu.

¹⁸ Mū, Timoteo, jímacūre páyūbu mū. Mūre soyūicōjeivū yū pōevare jī bueiyede mūre. Ārūjacū arevū ne soyūcaiye báquede mūra aipe vaiquíyede mūre. Ārūcū diede, parūre đajacū mi ūmene, memecasūyū Jūmenijicūre yópe ūi ūrōpe, arevū ne maucūvaedeca mūre, nopedeca űai churara ūi me āđamateiyere boainoi. ¹⁹ Caivūmūna jū ajacū Jesús ūi yávaiyede méne jāvene. Aru, “Boropatebevū yū”, arī dāpiarī, cūjacū mū. Arevū pōeva meateiyūbema ne boropateiyede. Quénora jū adama apeno bueino jāve āmenore. Aru dajocadama ne jū aiye báquede Jesúre. ²⁰ Pūcarā ūmūva cūma nópe đaiivū, ne āmiá Himeneo aru Alejandro. Jave jícacū náre űai abujuvai jabocū Satanáre, ne coreóvarājiyere ayū āmeina yávaiye jaubede náre Jūmenijicūre.

2

Pablo ūi bueino aipe jēniainore Jūmenijicūque

(Mt 20.28; Mr 10.45; Gá 1.4; 2 Ti 1.11; Tit 2.14; 1 P 3.3)

¹ Mamarūmūre yū soyūiyūvū mūre iyede. Caivū Jesúre jū airōeva soyūjarāri Jūmenijicūre náre jauéde, aru arevūre jauéde máre. Yópe đarī jíjarāri torojūede máre Jūmenijicūre aru jēniajarari na Jūmenijicūque caivū pōevare boje máre. ² Jēniajarari Jūmenijicūque jabovare aru caivū ina cōjeipōevare máre, maje curājiyere aivū me, maucūvabevūva aru cārijimevūva máre. Que teni mearore jíni Jūmenijicūre aru pueđarī arevū pōevare curājaramu maja me. ³ Maje jēnaiye Jūmenijicūque meavū arevūre, aru soyūvū Jūmenijicūre, majare

meadayure. ⁴ Ǽre cojuvũ ãi ue boje caivũ pǽeva ãi meadaimara márajivũre aru coreóvarãjivũre máre ãi yávaiyede jávene.

⁵ Cũinácũrabe ñai Jũmenijicũ. Aru cũinácũrabe ñai pǽevare meara cũre ðayũ Jũmenijicũi jáinore. Ñai meadairǽecũ úrecabe Jesucristo. Ǽvacaribe ǽmũ. ⁶ Boarĩ jarũvaicǽjenejaquemavũ ãi bajure, pǽeva ne ãmeina teiye boje, bojedacacũyũ caivũre, Jũmenijicũ jina marajiyépe ayũ. Ǽi que ðaiye báque boje Jũmenijicũi beoijãravũ bácarõi, jáðovarejaquemavũ Jũmenijicũ meadaiyũcũre caivũ pǽevare.

⁷ Aru Jesús epedejame yũre úre coyũcaipǽecũva aru ãi yávaiye méne beorĩ coyũicǽjeimũva máre, ji coyũquiyepe ayũ ãi yávaiye méne. Ǽbueicǽjenejame yũre ina judíova ãmevũre iye yávaiyede jávene, ne jũ arãjiyepe ayũ úre. Coyũivũ mãre jáve. Yũ borocũbevũ.

⁸ Yũ uvũ ǽmũva ne jẽniarajiyere ayũ Jũmenijicũre cainoa ne cójjinoai, jámũóri ne pũruáre ãmenore ðabevũva. Quénora memecajarãri Jũmenijicũre. Jarabejarãri arevũre. Aru jáve napini corejarãri Jũmenijicũi jũ aquinore ne jẽniaiyede.

⁹ Aru yũ uvũ nomiva ne dorãjiyepe ayũ ne doiyede yóre nomiva meara ne doiyere. Dobejarãri yóre ãmenape, arevũ ne jãrajiyere aivũ náre. Quénora dojarãri ne cuitótecajeare yóre Jũmenijicũre cojúere. Que teni ðabejarãri ne poðaque cãoidũ ãmeno baju. Aru adabejarãri cámuca yuyuiyede aru ãmuyo adaitarabũare máre cãrajiboa bojecũrijĩboaque aru úruque máre. Dobejarãri cuitótecajeare bojecũricajeare máre, arevũ

ne jãrajipe aivũ náre. ¹⁰ Ûbenita ðajarãri yópe nomiva Jũmenijicũre ƚrivũre, arevũ ne jãrajipe aivũ náre ne cadateiye boje me arevũre.

¹¹ Jũmenijicũi yãvaiyede bueiyedeca, caivũ nomiva me járiarĩ, majjarãri iye bueiyede bídeca coyũbevũva. Aru pueðajarãri caivũ náre cõjeivũre máre. ¹² Yũ nomivare bueicõjemevũ ãmũvare. Aru yũ nomivare máre jaboteicõjemevũ ãmũvare. Quéno ra bi ajarãri na, nomiva. ¹³ Yũ ðaicõjeivũ náre nópe, Jũmenijicũi cæðaiye báque boje Adán mácũre mamarũmũre aru Eva bácore ãi yóboi. ¹⁴ Aru yũ máre ðaicõjeivũ náre nópe, Adán mácũre abujuvai jabocũi jũjovabe báque boje. Ûbenita Eva báco abujuvai jabocũi jũjovaimo máco barejaquemavũ õ. Que baru ico nomió vainí tũrejaquemavũ Jũmenijicũi ðaicõjeiye báquede. ¹⁵ Ûbenita nomiva meaðaimara márajivũbu, me ne bũcũóvaiye boje némarare yópe Jũmenijicũi ƚrõpe, na cainũmũa jũ aivũ baru Jũmenijicũi yãvaiye méne, aru ƚrivũ baru arevũre máre, aru memecaivũ baru Jũmenijicũre me.

3

Aipe ðaiye jaũrõ Jesúre jũ aivũre coreipõevare (Tit 1.6-9)

¹ Jãvetamu iye. Ñai põecu coreiyũcu baru Jesúre jũ aipõevare, ã memecaivũbi me Jũmenijicũre. Que baru mearomu ãi ðaiyũrõ. ² Ñai coreiyũcu Jesúre jũ aipõevare ðaiye jaũvũ ẽre cainũmũa yópe põeva “Ãmecũbe ñai”, ne boro coyũrĩ aðaivũ bũojabenajipe aie ãi borore. Aru ðaiye jaũvũ ẽre cainũmũa yópe põeva ne jãðovamenajipe

aiye ñi ãmeina teiyede. Jaꝑꝑũ úre máre ñi cãvaquiyepe jímarepaco cũinácora. Coreiye jaꝑꝑũ úre me ñi ðaiyede. Aru ðaiye jaꝑꝑũ úre majiéque. Ðaiye jaꝑꝑũ úre yópe pðeva ne pueðaimpe. Me copũ etarĩ jacyuáye jaꝑꝑũ úre ina curãdaiũre. Aru me bueiye jaꝑꝑũ úre ñi coreimarare máre. ³ Ũcumejacurĩ pacotede ðaiyede. Aru ãðamateiyũbejacurĩ. Quénora meacu pðescu bajacurĩ. Aru jarabecurĩ. Tãutũrãre jecũbeni, diede pare urĩ vore ñamejacurĩ. Aru ãujimejacurĩ apẽũ ne cãvaede. ⁴⁻⁵ Ñai ãmũ bũojabescu baru jaboteyũ ñi cãramicavũre, jáve bũojabescu coreyũ Jũmenijicuĩ cãramicavũre, Jesúre jũ airðevare. Que baru jaꝑꝑũ úre ñi jaboteiye me ñi cãramicavũre, mamara ne jũ arãjiyepe aiye úre aru ne pueðarãjiyepe aiye úre máre cainũmũ. ⁶ Cũinácu ãmũ mama jũ ayũ Jesúre corebejacurĩ apẽũ Jesúre jũ airðevare, “¿Meacu bárica yũ apẽũ pũeno?” arĩ dáriabescu. Eĩ que aru, Jũmenijicu “Ñájicũyũmu mũ”, ajebu úre nóre “Ñájicũyũmu mũ”, ñi aiye báquepedeca ñai abujuvai jabocu. ⁷ Aru ñai Jesúre jũ aivũre coreipðescu ðaiye jaꝑꝑũ cainũmũ yópe ina Jesúre jũ abevũ ne me yávarãjiyepe aiye úra. Eĩ ména ðabedu ina jũ abevũ ãmeina yávarãjarama úra. Que teni vaini tũcũyũme úre ñai abujuvai jabocu ñi jũjovaiyeque. Ñai abujuvai jabocu jẽcũyũme úre nopedeca doriñũ jẽiyepe moacũre.

Aipe ðaiye jaꝑꝑũ Jesúre jũ aivũre cadateipðevare

⁸ Quédeca ina Jesúre j̄u aiv̄ure cađateip̄ōeva máre, jāv̄u náre ne mearo đaiye cain̄m̄a. Jāv̄u náre ne đaiye yópe p̄ōeva ne pueđaimarape, aru ne yávaiye máre jāve caiv̄ure j̄ujovabev̄u. Ūrarō ūcuiyede ūcumejarari na p̄u ne pacotede đaiyeta. Aru vorĩ eabejarāri na t̄auturare āmei d̄ápiayequē. ⁹ Jāv̄u náre ne j̄u aiye jāve “Boropatebev̄u ȳu”, ne arĩ d̄ápiayequē iye buēiyede jāvene, J̄ūmenijic̄u j̄āđovameno mácarōre jipocamia ūbenita j̄āđovainore caride. ¹⁰ Arev̄u j̄ārajarama ne c̄uede. Aru náre āmeina teiyede j̄āmenu, memecajarāri na Jesúre j̄u aiv̄ure cađateip̄ōevape. ¹¹ Quédeca ina nomiva Jesúre j̄u aip̄ōevare cađateinomiva máre, jāv̄u náre ne mearo đaiye cain̄m̄a, yópe p̄ōeva ne pueđaimarape. Yávabejarāri boroc̄uede arev̄u borore. Corejarāri me ne đaiyede máre. Jāv̄u náre máre ne b̄ojaiye me caiye ne memēiyede. ¹² Jāv̄u ina Jesúre j̄u aiv̄ure cađateip̄ōevare ne c̄uvarājiyere némarepacova c̄ūinácora. Aru jāv̄u náre ne jaboteiye me némarare aru caiv̄u ne c̄ūramicav̄ure máre. ¹³ Que teni ina Jesúre j̄u aiv̄ure cađateip̄ōeva ne memecaru me, p̄ōeva pueđarājarama náre. Que baru nácar̄urav̄u b̄ojarājarama coȳiv̄u jid̄ubev̄u aipe ne j̄u aiye de maje jaboc̄u Jesucristore.

J̄ūmenijic̄u ūi j̄āđovameno mácarōre jipocamia coȳino

¹⁴⁻¹⁵ J̄āc̄uñiȳv̄u ȳu m̄ure maumena. Ūbenita caride toivaic̄ōjeiv̄u ap̄ec̄ure m̄ure yo p̄aperayocare, ji járobedu mi majiquiyere aȳu aipe đaiye jārōre ne bajumia J̄ūmenijic̄u p̄ōevare, Jesúre j̄u aip̄ōevare, ñai J̄ūmenijic̄u ap̄c̄u jinare. Nácar̄urav̄u coȳuyama J̄ūmenijic̄u yávaiyede ūi toivaic̄ōjeiye

báquede ne bajumia. Aru buedama apevure parũrõreca diede máre. ¹⁶ Jãve p̃eno métamu iye bueiye jãve, Jũmenijicũ jãðovameno mácarõ jipocamia ũbenita jãðovaino caride, maje majina-jiyere aiye aipe ðarĩ curãjivũ meara Jũmenijicũ jãinore. Yóre arĩ, soyũvũbu maja:

Cristo járorejaquemavũ ijãravũ p̃õesure. Aru ñai Espĩritu Santo jãðovarejaquemavũ ũre p̃eno meacũ bajure. Ina ángeleva jãrejaquemavũ ũre. P̃õeva soyũrejaquemavũ ũi borore caivũ joborõsavure. Ijãravũsavũ jũ arejaquemavũ ũre. Aru Jũmenijicũ mavarejaquemavũ ũre cavarõ mearo ũi curõi, arĩ soyũvũbu maja.

4

Ina dajocaivũ ne jũ aiye báquede Jesúre

¹ Ñai Espĩritu Santo jãve soyũbi buojaijãravũare apevũ Jesúre jũ aip̃õeva mácavũ dajocarãjivure ne jũ aiye báquede. Que teni jápiarãjarama na abujuvare ne bueiyede, ina jũjovaiyũrivure p̃õevare ne bueiye jãve ãmeque. ² Buede ðarãjarama p̃õeva borocũrivure. Que teni jũjovarãjarama p̃õevare ne bueiye jãve ãmeque. Ina bueip̃õeva coreóvarãjarama ne bueiye jãve ãmene. Ũbenita ye chĩomenajarama ne jũjovaiyede, “Boropatebevũ yũ”, ne arĩ dápiabe boje. ³ Yóre arĩ, buenajarama na: “Pũvũobejarã m̃ja” aru “Ãmejara m̃ja apejĩe ãiyede”. Ne nóre bueiye meamevũ. Caiye maje ãiyede cuedarejaquemavũ Jũmenijicũ, Jesúre jũ aip̃õeva, ũi yávaiyede jãvene majidivũ, torojuede jíni ũre, ne ãrajyere ayũ diede. ⁴ Que baru

caie iye Jūmenijicai cuedaiye báquede maje ãru, mearotamu. Maje torojuede jídu úre maje jacopuiyede ũi cuedacaiyede majare, jaruvaiye jaubevu diede majare cainumua. ⁵ Jūmenijicai yávaiyede ũi toivaicōjeiye báque boje aru maje jēniaye boje úque máre, jívubu mearore úre. Jūmenijicai me jáñme diede.

Aipe darī Jesucristore memecay me

⁶ Mui coyuy baru yópe ji toivaicōjeiyepe apere ina Jesúre ju airðevare, mi baju máre bueiyedeca iye yávaiye méne mi ju arĩburu yóboi Jesúre aru caride máre, meacu memecairðescu bacuyamu mu Jesucristore. ⁷ Ubenita jápiabejacu iye ijāravque coyuyede pueðabede Jūmenijicure aru ārumene máre. Quénora buejacu mi baju, pueðacuy Jūmenijicure pñeno baju mi ðaiyeque cainumua. ⁸ Pðescu ũi parure ðaru ũi bajure, quĩjino mearomu úre. Ubenita pðescu ũi parure ðaru ũi ũmene, ñrarõ mearomu úre. Uĩ bajui paruru, mearomu úre ijāravmiata. Ubenita ũi ũmei paruru, ñrarõ mearomu úre ijāravare aru ðaquijārav baquinóre máre. ⁹ Jāvetamu iye. Que baru ju aiye javu diede caivure. ¹⁰ Que baru memeivubu maja pu etuivavacari, maje napini coreiye boje Jūmenijicai cadatequiyede majare. Yópe coreivubu Jūmenijicai apué boje aru ũi buojaiye boje meadayu caivu pðevare máre. Que baru Jūmenijicai meaðacuyume caivu ina ju aivure Jesúre. ¹¹ Iye ji coyuyede mare, nopedeca buejacu aru ðaicōjejacu.

12 Põevare pueðabede ðabejacu mi bojné boje. Quénora yávajacu me. Mearo ðajacu máre. Aru ujacu arevure. Ju ajacu Jesúre máre. Aru ámeno ðabejacu. Que teni põevare pueðare ðajacu mure, mi jáðovaiye boje náre aipe ðaiye jaurore caivun Jesúre ju aipõevare. 13 Caride aru pu ji eaiyeta uetubecuna jári borotejacu põevare Jumenijicui yávaiyede ñi toivaicõjeiye báquede. Coynjacu aipe ðaiye jaurore náre. Aru buejacu náre máre. 14 Árujacu Jumenijicui majiéde, ñi jíye báquede bojecubeda mure javede, ina Jesúre ju aivure coreipõeva ne coyncaiye báquede mura aipe vaiquiyede mure, aru ne tuoíye báquede mi jipoburã ne puruáque. Áruari dajocabejacu ðayun yóre mi majiéque Jumenijicui jíye báquede mure.

15 Me dáriajacu caiye iye ji coyniyede mure. Caijãravna pueno ðajacu yóre ji coyniyere, põeva mure jári ne majinajiyere ayun ðayure yóre mi coyniyere. 16 Me jájacu mi ðaiyede. Aru buejacu yávaiyede jávene máre. Nóre ðajacu cainymna. Que teyun mi baju meaðacuyumu mñ. Aru meaðacuyumu mñ ina járiaivure mi bueiyede máre.

5

*Aipe ðaiye jauro Jesúre ju aipõevaque
(Mt 10.10; 18.16; Lc 10.7; 1 Co 9.9)*

1 Jarabejacu mñ ina ñmuna bñcnvare. Quénora coynjacu me aipe ðaiye jaurore náre, nopedeca mipacure mi coyniyere. Ina ñmuna bojnvure máre, coynjacu nopedeca míyovare mi coyniyere. 2 Ina nomiva bñcnõmivare máre, coynjacu nopedeca

mipacore mi coyũiyere. Ina nomiva bojũrõmivare mãre, coyũjacũ popedeca mĩyorõmivare mi coyũiyere. Aru cainũũa ãmeno ðabejacũ náque.

³ Puedajacũ ina nomiõpeva cũinácova cũrivũre nẽmara aru nẽpãramena mãre cũbevũre. Jãve cõmaje ãrojarivũbu na. Que baru caðatejacũ náre jauéde.

⁴ Æbenita ico nomiõpecoi mamara cũrivũ baru o jĩpãramena mãre cũrivũ baru, jauvũ náre ne caðateiye õre. Que baru napini corebejarãri ina Jesúre jũ aipõevare ne caðatenajiyere aivũ nẽpacore o nẽñecore mãre. Quénora jĩjarãri na õre jauéde. Õi me jãri coreiye boje náre jũedovare cãreja, õ bũcũco caride, õre jãri coreiye jauvũ náre. Que teni Jũmenijicũ me jãñũme ina põeva jãri coreivũre me nẽbũcũvare. ⁵ Æbenita ico nomiõpeco cũinájico cũco, õre jãri coreipõecũ cũvabeco, napini cor-eibico õ Jũmenijicũ caðatecũyũre õre. Que baru jẽniadome úre cainũũa, ãi caðatequiyere ado õre jãravũre aru ñamine mãre. ⁶ Æbenita ico nomiõpeco torojũve teiyede vodore, caðatebejacũ õre. Que teni õ apũbico õi baju. Æbenita yaiyó bácore páðobe õi ãmene Jũmenijicũi jãinore. ⁷ Ðaicõjejacũ mũ ina Jesúre jũ aipõevare yópe jĩ coyũiyere. Que teni arevũ bũojabenama ãmeina yávaivũ ne borore. ⁸ Ina jũ abevũvacari jíma ne bũcũvare jauéde. Que baru cũinácũ Jesúre jũ aipõecũ jíbecũ baru ã jivũre aru ãi cũramicavũre mãre náre jauéde, úcarũravũ ãmecũ bajube jũ abevũ pũeno.

⁹ Mi toivarĩ cũvarõre ne ãmiãre ina nomiõpevare, toivajacũ ico nomiõpeco sesenta paĩjũna pũeno cũvacore jãri baju, aru cũinácũra ãmũcũco bácore dajocabecova úre, Jesúre jũ aipõeva ne

cadatenajiyere ayu. ¹⁰ Põeva ne pueðaimo majacõrĩ õ. Соуҗарӓри на õи бороре, “Исо номiópeco mearo ðaibico õ”. Јаууе õре õи буси́овайе ба́que me mamarare, aru õи сопу етайе ба́que curãdaivure, õи joaiye ба́que Јүменижисәи рõevai субобаре, aru õи cadateiye ба́que cõmaje ãrojarivure máre. Que teni јаууе õре õи mearo ðacaiye aревуре cainутнә.

¹¹ Ёбенита тоивабејасу не ãмиáре, Јесуре ју аирõева не cadatebenajiyere ayu ina номiópeva бојарõмиваре. Ina ругубоийуриву baru аpecуque, dajocarãjarama не memecaiyede Jesucristore.

¹² Que teni ðabenajarama yõpe “Уу ба́coјиву memecaðo”, не айе ба́quepe Jesucristore. ¹³ Aru ina номiópeva бојарõмива јүрасуриву, суре cuyama сүрамia coapa. Borore соуури јioðama на. Cãrijovaðama рõevаре. Aru boroteðama boroteiye јаубеде máre. ¹⁴ Que baru уу нуу ina номiópeva бојарõмиваре не ругубоори јуеðocуварãјiyere ayu јãри coreивува не сүрамиаре. Que teiyede maje maucu бuojabecубе ãmeina yávayу Јесуре ју аирõева не бороре. ¹⁵ Јаведе ареву номiópeva dajocaquemаву не ју айе ба́quede Јесуре. Que teni memecaðama ñai abujувai јabocу Satanáре. Que baru que айу уу муре.

¹⁶ Cũináco номió Јесуре ју адо сувaco baru номiópevаре õ јиву јëнебои, cadateiye јаууе õре, ina Јесуре ју аирõеваре cadateiye јаубеқуйере айе náре. Nóре ðaiyede ina Јесуре ју аирõева јãве cadatenajarama ina номiópevаре, ñame не cadatebemarare јãве cõmaje ãrojarivure.

¹⁷ Ina Јесуре ју аирõева угарõ pueðajarãри náре

ina coreipõevare, ne jaboteiye boje náre. Aru ina Jesúre j̄u aiv̄are coreipõeva bueiv̄are aru soȳiv̄are máre J̄umenijic̄u yávaiye méne p̄eno baju pueđajarāri aru bojedajarāri náre ména. ¹⁸ Que baru yópe ar̄i J̄amenijic̄u toivaicõjenejaquemav̄u ũi yávaiyede: “Ñai oteiãimac̄u urac̄u memecaȳure m̄jare, b̄obejarā ũre ũi j̄jecamure, ũi ãmequiyepe aiv̄u ũre ũi c̄ocaiyedeca m̄jare m̄je oteiyabeare, ũi c̄uraiyede diede”. Que baru ũi ãiye memeiye bojerebu. Aru, “Memecair̄õec̄ure bojedaiye j̄av̄u ũi memeinore”, ar̄i toivaicõjenejaquemav̄u. Que baru me bojedajarā m̄ja ina m̄jare bueiv̄are.

¹⁹ C̄uinác̄u p̄õec̄u ũi boro soȳr̄i adaru c̄uinác̄u Jesúre j̄u aiv̄are coreipõec̄ure, jápiar̄i adabejac̄u m̄ ũi soȳiyede. Ubenita p̄ucarā o yóbecurā majidiv̄u b́acav̄u ũi ãmeina teiye báqueda ne boro soȳr̄i adaru ũre, jápiar̄i adajac̄u m̄ ne boro soȳiyede.

²⁰ Aru jarajac̄u ũre caiv̄u arev̄u Jesúre j̄u air̄õeva ne jáinoi, ne jidur̄ajiyere aȳu đarājiv̄u ãmeno ũre.

²¹ Iye ji toivaicõjeiyede arec̄ure m̄re J̄umenijic̄u, aru Jesucristo, aru ina ángeleva meara baju máre majima. Que baru ne jáinoi j̄u aicõjeiv̄u m̄re ji đaicõjeiyede. Que baru ar̄i d́ariabec̄u mi baju arec̄u ãmeina đaȳure ũi soȳquiyē j̄ipocai. Aru j̄amejac̄u ũbenina arec̄u meac̄ure arev̄u p̄eno.

²² D́ariabec̄uva, mi p̄r̄nác̄u t̄or̄i, erebejac̄u arec̄ure Jesucristore memecair̄õec̄ure. M̄ que đaȳu baru, aru ũi ãmeina tedu, ḿvacari j̄u ajebu ũi ãmeina teiyede. Que baru arev̄ure ãmeno đare đabec̄u m̄. Aru ḿvacari ãmenore đabec̄u cain̄m̄a.

²³ Arev̄m̄a m̄re yarib̄u ij̄ié boje, ũc̄umec̄u

oco matuyeda. Quénora ũcujacu apecoro vino úyaicorore, жюсѳу ми bajure.

²⁴ Apevu pðevare, ne ñájinajiye jipocamia, caivu javede jádama ne ámeina teiyede. Æbenita apevu pðeva ámeina tedama yavenina. Que teni pu ne ñájinajijãravu baquinó eaiyeta apevu jámenama ne ámeina teiyede. ²⁵ Quédeca apevu pðeva mearo dadama caivu ne jáiyede. Aru caivu coreóvadama aipe ne mearo ðaiyede. Æbenita apevu pðeva mearo dadama yavenina. Æbenita yaveni ðaivu buojabenama na cainumna. Quénora cūinájãravu baquinói apevu coreóvarãjarama aipe ne mearo ðaiyede.

6

¹ Caivu Jesúre ju airðeva memecaivre puedaiye javu ne jabocure cainumna, apevu ne ámeina yávabenajiyere aivu Jūmenijicure aru maje bueiyede náre. ² Aru apevu memecaivu baru Jesúre ju airðevare, dajocabejarãri ne puedaiyede náre, ne ju aiye boje náre. Quénora pueno mearo baju memecajarãri náre, ne ju aiye boje Jesúre aru Jūmenijicui ue boje náre.

*Maje bojesue jáve
(He 13.5)*

³ Maje jabocu Jesucristo bueibi majare jáve, maje majinajiyere ayu aipe ðaiye javrõre majare, maje carãjiyere ayu yóre Jūmenijicui urõre. Æbenita apevu carivubu, ju abevu Jesús ũi bueiyede. Quénora bueivubu na ape bueiyede jáve ámene. ⁴ Ina pðeva dápiaivubu ne baju mearape apevu pueno. Æbenita ye majibema na. Jēniari jáiyurivubu

ubenina ne bajumia. Aru jaraivubu ne bajumia aipe aiyarõre ne yávaicamuaque. Ne que daiye boje, põeva jorojivubu, aru jaraivubu, yávaivubu borocuede arevai borore, aru “Ãmeina ðaiyubi yure”, arĩ dáriavubu arevai borore.⁵ Que teni ina ne dáriaino ãmenoque cãrijoavubu ne bajumia aru ðajocabevu ne jaraiyede ne bajumia, ne jaruvaiye boje iye bueiye ðãvene. Ina põeva bueiurivubu Jãmenijicui yávaiyede, ñajivu urarõ ne bojeva. Coatejacu náre jaruvarĩ.⁶ Jãve Jãmenijicui yávaiyede bueiye pare bojescuebu põevare, ubenita ina torojurivure ne cuvaequeda.⁷ Davabedejaquemavu maja maje cuveva ijãravure. Aru buojabenamu nuvaivu maje cuveva ijãravure jocarĩ.⁸ Que baru maje cuvaru maje aiyeva aru maje cuítotecajeva máre, meaquiyebu majare.⁹ Ubenita arevu urivubu ne cuveva. Que baru ñai abujuvai jabocu jujovayube náre, ne ãmeina tenajiyere ayu, cuvarãjivu cuvede. Que teni ã jẽñme náre yóre ñoibo jẽiyere ãimacue. Arumevure vore cuivubu cuvede. Que teni ãmeno ðaivubu ne baju aru arevure máre. Bíjare ðaivubu ne baju Jãmenijicure jocarĩ. Aru ñájinajivubu na.¹⁰ Põeva ne ue boje tãuturare, ðadama caiye ãmenoquede, cuvarãjivu diede. Arevu põeva cuma, ne ju aiyede báquede Jesúre jaruvavuvu bácvu, cuvarãjivu tãuturare. Aru caride chõori ñájiñama na.

*Jãmenijicu jiede ðajarã ãmene ðabevuva
(Jn 18.37)*

¹¹ Mu Jãmenijicui põescu. Ure memecayubu mu. Que baru ðabejacu caiye iye ãmeina teiyede

yópe ji soyúiyere. P̄eno baju đajac̄ cain̄m̄na, mearo đac̄ȳm̄ J̄amenijic̄i j̄ainoi, p̄ueđac̄ȳm̄ úre, j̄m̄ ac̄ȳm̄ Jesús ũi yávaiye méne, uc̄ȳm̄ p̄đevare, naric̄ȳm̄ mi ñájyede, aru meac̄m̄ p̄đesc̄ipe c̄sc̄ȳm̄ arev̄m̄que. ¹² J̄amenijic̄m̄ cutuquemav̄m̄ m̄re, mi c̄sq̄uiyere aȳm̄ me ũi ur̄đe aru mi c̄v̄aquiyepe aȳm̄ j̄arav̄m̄ c̄iméj̄arav̄m̄ baquinóre. Dij̄arav̄m̄ bácarō, J̄amenijic̄i m̄re cutuij̄arav̄m̄ bácarōi, múvacari úre j̄m̄ áv̄n̄ obediv̄m̄ ne j̄aiyede. Que baru p̄eno baju đajac̄m̄, c̄sc̄ȳm̄ yópe mi j̄m̄ aiyepe Jesúre, aru c̄v̄vac̄ȳm̄ j̄arav̄m̄ c̄iméj̄arav̄m̄ baquinóre máre. ¹³ Caride ȳm̄ đaic̄đeiv̄m̄ m̄re J̄amenijic̄m̄, care đaȳm̄ caiv̄re, aru Jesucristo máre, soȳȳm̄ b̄ac̄m̄ J̄amenijic̄i yávaiye méne Poncio Pilato b̄ac̄re, ne j̄ar̄aiyede. ¹⁴ J̄m̄ aic̄đeiv̄m̄ m̄re iye ji đaic̄đeiyede. Đaiye j̄av̄m̄ m̄re caiyede yópe ji soyúiyere. Arej̄ene ār̄m̄metebejac̄m̄ m̄. Aru oat̄v̄abejac̄m̄ m̄ iye ji đaic̄đeiyede m̄re. Que teni ñame b̄ojabesc̄abe āmeina yávaȳm̄ m̄re mi đaiyede. Nópe đajac̄m̄ m̄ cain̄m̄na p̄m̄ maje jaboc̄m̄ Jesucristoi copaidaiyeta. ¹⁵ J̄amenijic̄m̄ j̄arore đac̄ȳm̄me Cristore meaj̄arav̄m̄ ũi beoij̄arav̄m̄ baquinóre. Ũ par̄m̄ p̄eno baju c̄inác̄ura jaboteȳabe caiv̄re aru caiyede máre. Que baru meac̄m̄ bajube J̄amenijic̄m̄. Ũrecabe jaboteȳm̄ caiv̄m̄ arev̄m̄ jabovare. Aru úrecabe c̄đeñ̄m̄ caiv̄m̄ arev̄m̄ c̄đeiv̄re máre. ¹⁶ Ũrecabe c̄inác̄ura yaibéc̄m̄ ũi baju. Ũ c̄sc̄m̄ miadáro mearoi, noi p̄đeva joabenoim̄ri b̄ojabema. Ũrecabe p̄đevai j̄amem̄m̄ javede aru caride máre. Ñame b̄ojabesc̄abe j̄añ̄m̄ úre cain̄m̄na. Caiv̄m̄ p̄ueđajar̄ari J̄amenijic̄are aru

jabotejacurĩ ã cainumua. Quédecabu.

¹⁷ Aru ina cãve cãvarivũ ijãravuquede yópe arĩ, coũjacũ náre: “Dápiabejarã mũja mearape arevũ pũeno”, ajacũ náre. Aru, “Ñũje cãve cãvae boje, napini coreivũbu ñũja”, arĩ dápiabejarãri na. Que baru ijãravuque cãve cũiquíyebu. Aru ñame bũojabebi majicũ airino joe cãquiyede diede. Quénora náre napini coreicõjejacũ Jũmenijicũre. Ërecabe jíyũ majare urarõ baju caiyede, maje torojurãjiyere ayũ. ¹⁸ Ina cãve cãvarivũre ðaicõjejacũ me arevũre. Jesũbevũva jícõjejacũ náre ne cãvaequede, ne coaravarãjiyere ayũ cõmaje ãrojarivũre, caðatenajivũ náre. ¹⁹ Nópe ne caðateiye boje arevũre, cãvarãjarama na coara ne bojeðarãjiyede ðaquijãravũ baquinóre cavarõ mearo Jũmenijicũi cãrõi. Jáve torojurivũ ne ũmei cãvarãjarama na jãravũ cũiméjãravũ baquinóre.

Pablo ãi cõjeino Timoteore yóbocarõ baju

²⁰ Mũ, Timoteo, Jũmenijicũ epeibi mũre, mi coũquiyere ayũ iye Jesús ãi yávaiye méne. Jápiabejacũ iye coũiyede pueðabenore Jũmenijicũre aru ãrũmenore máre. Jápiabejacũ iye bueiyede jáve ãmene. Ina põeva borocãrivũ bueniduyama majidivũre. “Me majivũ ñũja. Ñũje bueiye jávemũ”, arĩduyama. Ëbenita majibema na. ²¹ Aru arevũ yópe bueivũ, javede dajocaðama ne jũ aiye báquede Jesúre. Jũmenijicũ mearo ðacajacũrĩ caivũ mũjare bojecũbeda ãi me boje. Quénoramu.

Majepacá jūmenijicui yávaiye mamaene coyñitucubo

New Testament in Cubeo (CO:cub:Cubeo)

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Cubeo

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Cubeo [cub], Colombia

Copyright Information

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Cubeo

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses,

please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022

dbd749ed-4c37-5cd8-b20e-caf1f8ff5885